

บทที่ 2

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการ

สถานที่และระยะเวลาในการ เก็บตัวอย่างหอย

สถานที่ในการ เก็บตัวอย่างหอยบริเวณปากแม่น้ำบางปะกงถึงบริเวณอ่างศิลา โดยแบ่งออกเป็น 3 สถานี เก็บตัวอย่างหอยแมลงภูในสถานีที่ 1, 2, 3 (ดังรูปที่ 3)

ทำการเก็บตัวอย่างหอยทุก ๆ 2 สัปดาห์ เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม 2525 ถึง มีนาคม 2526

วันที่เก็บตัวอย่าง

ครั้งที่ 1	27 มีนาคม 2525	ครั้งที่ 13	19 กันยายน 2525
ครั้งที่ 2	15 เมษายน 2525	ครั้งที่ 14	3 ตุลาคม 2525
ครั้งที่ 3	28 เมษายน 2525	ครั้งที่ 15	17 ตุลาคม 2525
ครั้งที่ 4	16 พฤษภาคม 2525	ครั้งที่ 16	31 ตุลาคม 2525
ครั้งที่ 5	30 พฤษภาคม 2525	ครั้งที่ 17	14 พฤศจิกายน 2525
ครั้งที่ 6	13 มิถุนายน 2525	ครั้งที่ 18	28 พฤศจิกายน 2525
ครั้งที่ 7	27 มิถุนายน 2525	ครั้งที่ 19	12 ธันวาคม 2525
ครั้งที่ 8	11 กรกฎาคม 2525	ครั้งที่ 20	26 ธันวาคม 2525
ครั้งที่ 9	25 กรกฎาคม 2525	ครั้งที่ 21	9 มกราคม 2526
ครั้งที่ 10	8 สิงหาคม 2525	ครั้งที่ 22	30 มกราคม 2526
ครั้งที่ 11	22 สิงหาคม 2525	ครั้งที่ 23	20 กุมภาพันธ์ 2526
ครั้งที่ 12	5 กันยายน 2525	ครั้งที่ 24	20 มีนาคม 2526

การ เก็บตัวอย่างหอย

ตัวอย่างหอยในแต่ละสถานีเก็บจากสามระดับคือ ระดับผิวน้ำ ระดับกลางความลึก และระดับใกล้พื้นดิน ตัวอย่างหอยสุ่มเก็บระดับละ 15 ตัว ตรวจสอบคุณสมบัติหน้าทะเลบริเวณ จุดที่ทำการ เก็บตัวอย่างหอยด้วยทุกครั้ง ได้แก่ อุณหภูมิ ความเค็ม ความเป็นกรดเป็นด่าง และปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ

ตัวอย่างหอยแมลงภู่นำมาตรวจหา โคฟีพอกในท้องปฏิบัติการที่ภาควิชา
วิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การตรวจหาโคฟีพอกในหอยแมลงภู

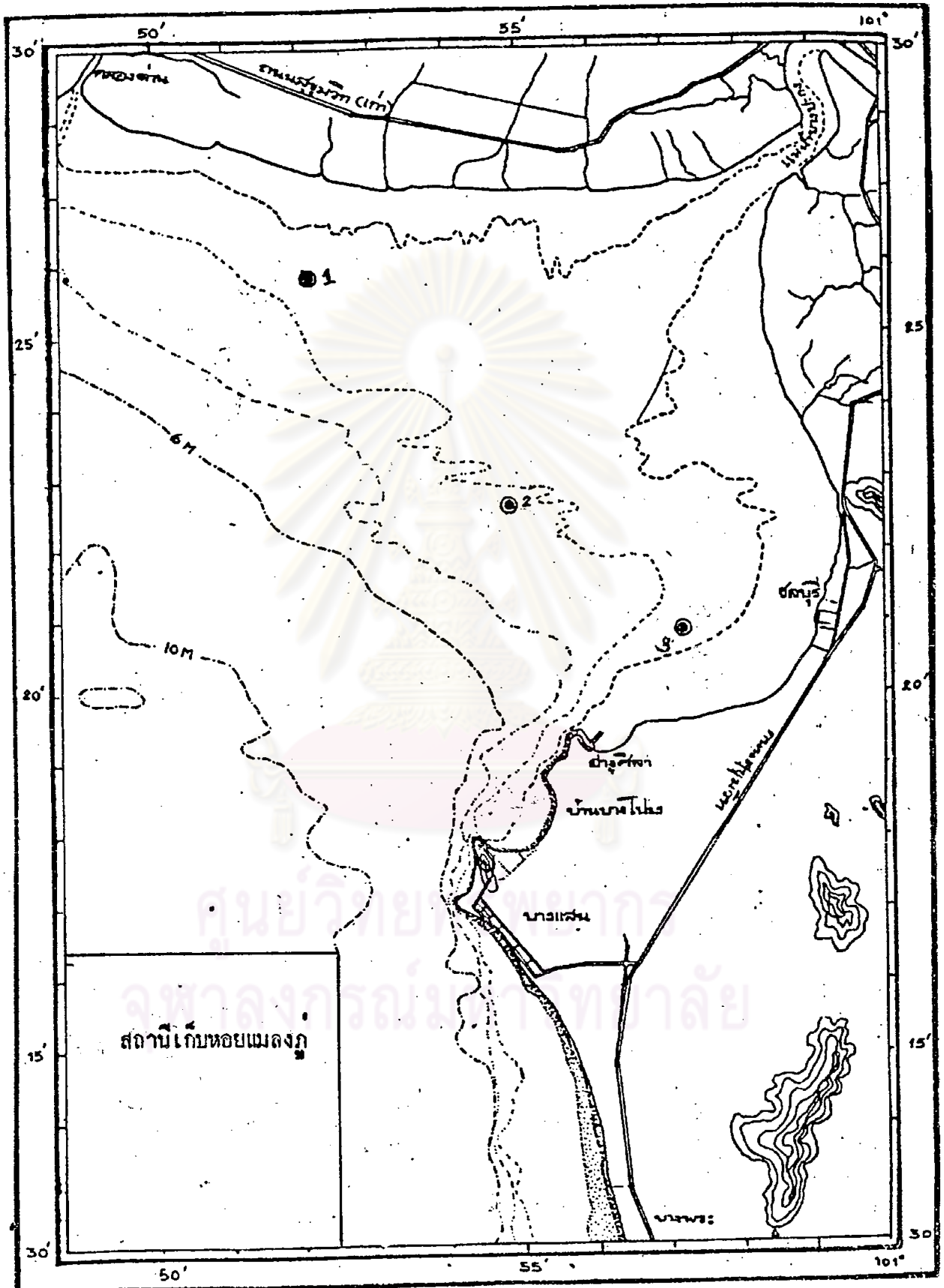
การตรวจหาโคฟีพอกในหอยแมลงภูขนาดต่าง ๆ ที่สุ่มมา ได้ทำการตรวจบริเวณ
เหงือก ช่องว่างภายในตัว mantle และภายในกระเพาะอาหาร ตรวจโดยใช้กล้อง
จุลทรรศน์กำลังขยายต่ำ นำตัวอย่างโคฟีพอกที่ได้ไปเก็บรักษาในขวดเก็บตัวอย่างที่มีน้ำยา
ฟอร์มาลินเข้มข้น 10 % แต่ละขวดบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด

หลังจากนั้นนำตัวอย่างหอยมาวัดขนาดความยาวและแยกเพศของแต่ละตัว
(ตัวเมียมีเนื้อสีแดงคล้ายอิฐ ส่วนตัวผู้มีสีขาวครีมในฤดูผสมพันธุ์ ตามรายงานของวิเศษ
ชมเดช และวัฒนา ภูเจริญ , 2524) จากนั้นจึงนำไปอบที่ 10° เซลเซียส 24 ชั่วโมง
เพื่อหาค้นน้ำหนักแห้ง

การจำแนกชนิดและศึกษารายละเอียดลักษณะภายนอกของโคฟีพอก

นำตัวอย่างมาทำให้ใส เพื่อสะดวกในการตรวจรูปร่างต่าง ๆ โคฟีพอก
โดยใช้ น้ำยากรดแลคติกเข้มข้น 85 % หยดลงบนตัวอย่าง ศึกษารูปร่างลักษณะภายนอก
ได้แก่ Cephalothorax, Genital segment, Abdomen ถุงไข่และส่วนของระยางค์
ต่าง ๆ วาดภาพลักษณะรูปร่างและส่วนต่าง ๆ ด้วย camera lucida และถ่ายภาพด้วย
กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอน (Scanning Electron Microscope หรือ SEM) การ
จำแนกชนิดใช้เอกสารของ Reddiah (1966)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 3 แสดงสถานีเก็บตัวอย่างหอยแมลงภู่

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงเนื้อเยื่อภายในของหอย

นำหอยสดทั้งตัวแช่ในน้ำยา Bouin 48 ชั่วโมง หลังจากนั้นนำเนื้อเยื่อส่วน
เหงือก และ mantle ของหอยที่มีโคฟีพอคและที่ไม่มีโคฟีพอคมาตัด Serial section
ด้วย Microtome หนา 6 micron และย้อมสีด้วย haematoxylin และ
eosin

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

1. Standard Error (SE)

$$SE = \sqrt{\frac{(s^2)}{N}}$$

$$s = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N-1}}$$

2. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบมี 2 ตัวประกอบ (Two-way
classification) ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหา

2.1 ความแตกต่างของโคฟีพอค ในหอยแมลงภู่ในแต่ละสถานี ระบุถึงความ
ลึกต่าง ๆ กัน คือ ระดับผิวน้ำ ระดับกลางความลึก ระดับใกล้พื้นดิน ของแต่ละเดือน

2.2 ความแตกต่างของการเจริญเติบโตของหอยแมลงภู่ในแต่ละสถานี และ
ที่ระดับความลึกต่าง ๆ กัน คือ ระดับผิวน้ำ ระดับกลางความลึก ระดับใกล้พื้นดิน

Total Sum of Squares หรือ SS ทั้งหมด

$$= \sum_{ij} x_{ij}^2 - \left(\sum_{ij} x_{ij} \right)^2 / rc$$

Column Sum of Squares หรือ SS ของ Column

$$= \sum_j \frac{(x_{.j})^2}{c} - \left(\sum_{ij} x_{ij} \right)^2 / rc$$

Row Sum of Squares หรือ SS ของ Row

$$= \sum_i \frac{(x_{i.})^2}{r} - \left(\sum_{ij} x_{ij} \right)^2 / rc$$

Error Sum of Squares หรือ SS ของความคลาดเคลื่อน

$$= \text{SS ทั้งหมด} - \text{SS ของ Column} - \text{SS ของ Row}$$

$$X_{ij} = \text{ผลรวมของค่าสังเกตทั้งหมด}$$

$$X_i = \text{ผลรวมของค่าสังเกตทุกค่าในแถวนั้น ๆ}$$

$$X_j = \text{ผลรวมของค่าสังเกตทุกค่าในคอลัมน์นั้น ๆ}$$

$$r = \text{จำนวนแถว}$$

$$c = \text{จำนวนคอลัมน์}$$

ดังนั้น ตารางวิเคราะห์หว่าเรียนซึ่งจัดได้ดังนี้

Source of variation	df	SS	MS	F
Rows	$r-1$	$\sum \frac{(X_i)^2}{r} - \frac{(\sum_{ij} X_{ij})^2}{rc} = \text{SSR}$	$\text{MSR} = \frac{\text{SSR}}{r-1}$	$\frac{\text{MSR}}{\text{MSE}}$
Columns	$c-1$	$\sum \frac{(X_j)^2}{c} - \frac{(\sum_{ij} X_{ij})^2}{rc} = \text{SSC}$	$\text{MSC} = \frac{\text{SSC}}{c-1}$	$\frac{\text{MSC}}{\text{MSE}}$
Error	$(r-1)(c-1)$	Total - Rows - Columns = SSE	$\text{MSE} = \frac{\text{SSE}}{(r-1)(c-1)}$	
Total	$rc-1$	$\sum_{ij} X_{ij}^2 - \frac{(\sum_{ij} X_{ij})^2}{rc} = \text{SST}$		

3. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโคฟีพอก intensity

(จำนวนโคฟีพอกต่อความยาวหอยเป็นมิลลิเมตร) Prevalence (เปอร์เซ็นต์ของหอยที่พบโคฟีพอก) กับปัจจัยสภาวะแวดล้อมและความยาวหอย โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) และความสัมพันธ์ข้อมูลแบบเส้นตรง (Linear Regression)

สมการเส้นตรง $Y = a + bx$

Coefficient $A = \frac{1}{N} (\sum y - b \sum x)$

Coefficient $B = \frac{\sum xy - \frac{1}{N} \sum x \cdot \sum y}{\sum x^2 - \frac{1}{N} (\sum x)^2}$
 $= \frac{\sum xy - \bar{x} \sum y}{\sum x^2 - \bar{x} \sum x}$

Correlation Coefficient (R)

$$R = \frac{N \sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{[N \sum x^2 - (\sum x)^2][N \sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ $\sum x$ = ผลรวมของข้อมูลชุด x

$\sum y$ = ผลรวมของข้อมูลชุด y

$\sum x^2$ = ผลรวมของข้อมูลชุด x แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum y^2$ = ผลรวมของข้อมูลชุด y แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum xy$ = ผลรวมของผลคูณระหว่าง x กับ y

N = จำนวนข้อมูล

แล้วทดสอบนัยสำคัญของ R โดยใช้สูตร t ดังนี้

$$t = \frac{R \sqrt{N-2}}{\sqrt{1-R^2}}$$

$$df = N-2$$

เมื่อ N = จำนวนข้อมูลในแต่ละชุด x และ y

4. การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of variance)

สำหรับตัวอย่าง 2 ชุด ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหา

4.1 ความแตกต่างระหว่างจำนวนโคฟิเทคในหอยเพศผู้และหอยเพศเมีย
 ในฤดูกาลสืบพันธุ์

4.2 ความแตกต่างระหว่างน้ำหนักแห่งของหอยที่มีโคฟีพอกและหอยที่ไม่มี

โคฟีพอก

$$\text{Total} = \sum y^2 - \frac{(\sum y)^2}{N}$$

$$\text{Between groups} = \frac{(\sum y_1)^2}{N_1} + \frac{(\sum y_2)^2}{N_2} - \frac{(\sum y)^2}{N}$$

$$\text{Error} = \text{Total} - \text{Between groups}$$

$$\sum y_1 = \text{ผลรวมของค่าสังเกตที่ 1}$$

$$\sum y_2 = \text{ผลรวมของค่าสังเกตที่ 2}$$

$$\sum y = \text{ผลรวมของค่าสังเกตทั้งหมด}$$

$$N_1 = \text{จำนวนของค่าสังเกตที่ 1}$$

$$N_2 = \text{จำนวนของค่าสังเกตที่ 2}$$

$$N = \text{จำนวนของค่าสังเกตทั้งหมด}$$

ตารางวิเคราะห์หว่าเรียนซ์จักได้ดังนี้

Term	df	SS	MS	F
Between groups	1	$\frac{(\sum y_1)^2}{N_1} + \frac{(\sum y_2)^2}{N_2} - \frac{(\sum y)^2}{N} = \text{SSB}$	$A = \frac{\text{SSB}}{1}$	$\frac{A}{S^2}$
Error	N-2	Total - Between groups = SSE	$S^2 = \frac{\text{SSE}}{N-2}$	
Total	N-1	$\sum y^2 - \frac{(\sum y)^2}{N}$		